NN 32/2018 (6.4.2018.), Pravilnik o letenju zrakoplova

MINISTARSTVO MORA, PROMETA I INFRASTRUKTURE

646

Na temelju članaka 146. i 149. stavak 2. Zakona o zračnom prometu (»Narodne novine«, broj 69/09, 84/11, 54/13 i 127/13 i 92/14), ministar mora, prometa i infrastrukture uz suglasnost ministra obrane donosi

PRAVILNIK
O LETENJU ZRAKOPLOVA

DIO PRVI
OPĆE ODREDBE

Područje primjene i usklađenost s pravnim aktima Europske unije

Članak 1.

(1) Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti, način, pravila i postupci letenja zrakoplova radi sigurnog odvijanja zračnog prometa.

(2) Drugi dio ovoga Pravilnika utvrđuje okvir za provedbu Provedbene uredbe Europske komisije br. 923/2012 od 26. rujna 2012. o utvrđivanju zajedničkih pravila zračnog prometa i operativnih odredaba u vezi s uslugama i postupcima u zračnoj plovidbi, kako je zadnje izmijenjena i dopunjena (SL L 281, 13. 10. 2012.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) 923/2012).

(3) Treći dio ovoga Pravilnika utvrđuje uvjete, način, pravila i postupke letenja zrakoplova radi sigurnog odvijanja zračnog prometa u slučajevima koji nisu uređeni Uredbom (EU) 923/2012.

(4) Odredbe ovoga Pravilnika na odgovarajući način se primjenjuju na hrvatske i inozemne državne zrakoplove kada izvode letačke operacije po postupcima i pravilima za opći zračni promet (GAT) unutar zračnog prostora Republike Hrvatske i zračnog prostora koji je međunarodnim ugovorom dodijeljen u nadležnost Republici Hrvatskoj (Područje letnih informacija Zagreb).

(5) Letačke operacije vojnih zrakoplova kada lete po postupcima i pravilima za operativni zračni promet (OAT) uređuju se posebnim propisom.

(6) Odredbe ovoga Pravilnika primjenjuje jedinica nadležna za pružanje operativnih usluga u zračnom prometu kada u granicama svojih prava, dužnosti i odgovornosti, obavlja svoje poslove u zračnom prostoru Republike Hrvatske i u zračnom prostoru iznad Jadranskoga mora, izvan teritorijalnog mora Republike Hrvatske, u skladu sa međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

(7) Uvjete, načine, pravila i postupke letenja zrakoplova, utvrđene odredbama ovoga Pravilnika, pružatelj usluga u zračnoj plovidbi objavljuje na način uobičajen u zračnom prometu.

Pojmovi i kratice

Članak 2.

Pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

1. aerodrom (aerodrome): određeno područje (uključujući sve objekte, uređaje i opremu) na zemlji ili vodi ili na nepomičnom obalnom ili plutajućem objektu namijenjenom u potpunosti ili djelomično za slijetanje, uzlijetanje i kretanje zrakoplova po površini

2. aerodromska kontrola (aerodrome *control service):* usluga kontrole zračnog prometa koja se obavlja za potrebe aerodromskog prometa

3. aerodromski kontrolni toranj (aerodrome *control tower):* nadležna jedinica kontrole zračnog prometa koja je uspostavljena u svrhu obavljanja aerodromske kontrole

4. aerodromski promet (aerodrome *traffic):* ukupni promet na manevarskim površinama aerodroma i svi zrakoplovi u letu u blizini aerodroma. Zrakoplov koji leti u blizini aerodroma uključuje zrakoplove koji ulaze, izlaze ili se nalaze u aerodromskom prometnom krugu

5. aerodromski prometni krug (aerodrome *traffic circuit):* utvrđena letna putanja kojom zrakoplov mora letjeti u blizini aerodroma

6. akrobatski let (aerobatic *flight):* namjerno izveden manevar zrakoplova u letu koji uključuje naglu promjenu njegovog položaja, neuobičajeni položaj ili neuobičajenu promjenu brzine leta, koji nije potreban za uobičajeni let ili osposobljavanje za dozvole ili ocjene koje nisu akrobatske ocjene

7. alternativni aerodrom (alternate *aerodrome):* aerodrom prema kojem zrakoplov može nastaviti letjeti kada nije moguće ili nije preporučljivo letjeti prema ili sletjeti na predviđeni aerodrom. Alternativni aerodromi uključuju sljedeće:

a) alternativni aerodrom za uzlijetanje: alternativni aerodrom na koji zrakoplov može sletjeti, u slučaju da je to potrebno nedugo nakon uzlijetanja, a nije moguće koristiti aerodrom uzlijetanja

b) alternativni aerodrom na ruti: odgovarajući aerodrom duž rute na koji bi zrakoplov mogao sletjeti u slučaju neuobičajenih i izvanrednih uvjeta na ruti

c) alternativno odredište: alternativni aerodrom prema kojem zrakoplov može nastaviti let ako nije moguće ili nije preporučljivo sletjeti na predviđeni aerodrom

8. apsolutna visina (altitude): vertikalna udaljenost razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, izmjerena od srednje razine mora (MSL)

9. automatsko emitiranje informacija za slijetanje i uzlijetanje (automatic *terminal information service:* ATIS): automatsko prosljeđivanje tekućih i redovitih informacija zrakoplovima u dolasku i odlasku 24 sata na dan ili u određenom dijelu dana:

a) automatsko podatkovno emitiranje informacija za slijetanje i uzlijetanje (D-AIS): pružanje usluga ATIS preko podatkovne veze

b) automatsko govorno emitiranje informacija za slijetanje i uzlijetanje (Voice-ATIS): pružanje usluga ATIS neprekidnim i ponavljajućim govornim emitiranjem

10. avion (aircraft): svaki zrakoplov teži od zraka, na motorni pogon, koji uzgon u letu dobiva uglavnom zbog aerodinamičkih reakcija na površinama koje u određenim uvjetima leta ostaju nepokretne

11. baza oblaka (ceiling): visina donje granice najnižeg sloja oblaka iznad zemlje ili vode ispod 6000 m (20 000 stopa) koji pokriva više od polovine neba

12. član letačke posade (flight *crew member):* član posade zrakoplova koji posjeduje odgovarajuću dozvolu, zadužen za poslove nužne za upravljanje zrakoplovom tijekom trajanja letačke dužnosti

13. dječji balon (toy *balloon):* obojani balon od lateksa ili folije punjen helijem, uobičajene visine od 25 – 30 centimetara, koji se obično koristi kao dječja igračka ili dekoracija

14. granica valjanosti odobrenja (clearance *limit):* točka do koje je zrakoplovu izdano odobrenje kontrole zračnog prometa

15. helikopter (helicopter): zrakoplov teži od zraka koji se u zraku održava uglavnom zbog reakcija zraka na jedan ili više rotora na motorni pogon na približno vertikalnim osima

16. IFR (instrument *flight rules):* oznaka koja se upotrebljava za označivanje pravila instrumentalnog letenja

17. IFR let (IFR *flight):* let koji se obavlja u skladu s pravilima instrumentalnog letenja

18. IMC (instrument *meteorological conditions):* oznaka koja se upotrebljava za označivanje instrumentalnih meteoroloških uvjeta

19. instrumentalni meteorološki uvjeti (IMC): meteorološki uvjeti izraženi u smislu vidljivosti, udaljenosti od oblaka i baze oblaka, manji od minimuma utvrđenih za vizualne meteorološke uvjete

20. jedinica kontrole zračnog prometa (air *traffic control unit;* ATC unit): opći pojam koji ima više značenja: centar oblasne kontrole, jedinica prilazne kontrole ili aerodromski kontrolni toranj

21. jedinica za operativne usluge zračnog prometa (air *traffic services unit;* ATS unit): opći pojam koji označava: jedinicu kontrole zračnog prometa, centar letnih informacija, jedinicu za pružanje usluga aerodromskih letnih informacija ili prijavni ured za usluge u zračnom prometu

22. jedrilica (sailplane): zrakoplov teži od zraka koji uzgon u letu dobiva zbog aerodinamičkih reakcija na nepokretnim podiznim površinama, a čiji slobodan let ne ovisi o motoru, uključujući i ovjesne jedrilice, parajedrilice i ostale slične letjelice

23. kod (SSR): broj dodijeljen određenom višestrukom impulsnom odzivnom signalu koji odašilje transponder u modu A ili modu C

24. komunikacija zrak-zemlja (air-ground *communication):* dvosmjerna komunikacija između postaja zrakoplova i postaja ili lokacija na zemljinoj površini

25. kontrolirana zona (control *zone;* CTR): kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemljine površine do određene gornje granice

26. kontrolirani aerodrom (controlled *aerodrome):* aerodrom na kojem se za aerodromski promet pružaju usluge kontrole zračnog prometa bez obzira na to postoji li kontrolirana zona

27. kontrolirani let (controlled *flight):* svaki let za koji se izdaje odobrenje kontrole zračnog prometa

28. kontrolirani zračni prostor (controlled *airspace):* zračni prostor određenih dimenzija unutar kojega se usluga kontrole zračnog prometa provodi u skladu sa klasifikacijom zračnog prostora

29. leteći lampion (sky *lantern):* mali balon punjen vrućim zrakom, uobičajene visine 100 centimetara i uobičajenog promjera od 60 centimetara, koji se koristi prilikom raznih svečanosti. Napravljen je od papira i sadrži otvoreni plamen pričvršćen uz otvor na dnu balona

30. manevarska površina (manoeuvring *area):* dio aerodroma određen za uzlijetanje, slijetanje i vožnju zrakoplova, ne uključujući stajanku

31. mod (SSR): uobičajena identifikacija za određene funkcije interogacijskih signala koji se odašilju interogatorom SSR. U Prilogu 10. ICAO navedena su četiri moda: A, C, S i kombinirani; moguće ili nije preporučljivo sletjeti na predviđeni aerodrom

32. motorna jedrilica (touring *motor glider;* TMG): specifična klasa jedrilice s ugrađenim motorom i elisom koji se ne mogu uvući. TMG mora biti sposobna poletjeti i penjati se vlastitim pogonom, a u skladu s priručnikom letenja

33. nadzorni radar (surveillance *radar):* radarska oprema koja se upotrebljava za određivanje položaja zrakoplova u pogledu udaljenosti i azimuta

34. nepoznati zrakoplov (unidentified *aircraft):* zrakoplov koji je uočen ili za koji je prijavljeno da leti u određenom području, ali čiji identitet nije utvrđen

35. noć (night): vremensko razdoblje od završetka večernjeg građanskog sumraka do početka jutarnjeg građanskog sumraka. Građanski sumrak uvečer završava kada je središte Sunca 6 stupnjeva ispod horizonta, a ujutro počinje kada je središte Sunca 6 stupnjeva ispod horizonta

36. očekivano vrijeme prilaženja (expected *approach time;* EAT): vrijeme u kojem ATC očekuje da će zrakoplov koji kasni u dolasku napustiti preletište čekanja (holding fix) radi završetka prilaženja za slijetanje. Stvarno vrijeme napuštanja petlje čekanja ovisit će o odobrenju za prilaz (approach *clearance)*

37. odobrenje kontrole zračnog prometa (air *traffic control clearance):* dopuštenje zrakoplovu da nastavi let pod određenim uvjetima koje utvrdi jedinica kontrole zračnog prometa

38. operativna površina (movement *area):* dio aerodroma predviđen za uzlijetanje, slijetanje i vožnju zrakoplova, a sastoji se od manevarske površine i stajanke (stajanki)

39. plan leta (flight *plan):* skup određenih informacija koje se dostavljaju jedinicama za pružanje usluga zračnog prometa o planiranom letu ili dijelu leta zrakoplova

40. područje letnih informacija (flight *information region):* zračni prostor određenih dimenzija u kojemu se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja

41. područje obvezne uporabe radioopreme (radio *mandatory zone;* RMZ): zračni prostor određenih dimenzija u kojemu je obvezna opremljenost radiouređajima i uporaba tih uređaja

42. područje obvezne uporabe transpondera (transponder *mandatory zone;* TMZ): zračni prostor određenih dimenzija u kojemu je obvezna opremljenost transponderima za javljanje barometarske visine i uporaba tih transpondera

43. ponavljajući plan leta (repetitive *flight plan;* RPL): plan leta koji se odnosi na seriju redovitih individualnih letova koji se često ponavljaju i imaju jednake osnovne značajke, a koji operator predaje jedinicama ATS radi spremanja i višekratnog korištenja

44. postupak instrumentalnog prilaženja (instrument *approach procedure;* IAP): niz unaprijed utvrđenih manevara zrakoplova uz korištenje letačkih instrumenata, s određenom zaštitom od prepreka od preletišta početnog prilaza ili prema potrebi od početka utvrđene dolazne rute do točke s koje se slijetanje može završiti i nakon toga ako slijetanje nije završeno, do pozicije na kojoj se primjenjuju mjerila za nadvisivanje prepreka u fazi čekanja ili na ruti. Postupci instrumentalnog prilaženja razvrstani su kako slijedi:

a) postupak nepreciznog prilaženja (non – *precision approach; NPA):* postupak instrumentalnog prilaženja namijenjen za operacije 2D instrumentalnog prilaženja vrste A

b) postupak prilaženja s vertikalnim vođenjem (approach *procedure with vertical guidance; APV):* postupak instrumentalnog prilaženja s navigacijom temeljenom na performansama (PBN) namijenjen za operacije 3D instrumentalnog prilaženja vrste A

c) postupak preciznog prilaženja (PA): postupak instrumentalnog prilaženja temeljen na navigacijskim sustavima (ILS, MLS, GLS i SBAS kat. I.) namijenjen za operacije 3D instrumentalnog prilaženja vrste A ili B

45. pozicija za čekanje (runway *holding position):* označena pozicija namijenjena za zaštitu uzletno-sletne staze, površine s ograničenjem prepreka ili kritične/osjetljive zone ILS/MLS, na kojoj se zrakoplovi u vožnji po tlu i vozila moraju zaustaviti i čekati, osim ako im aerodromski kontrolni toranj ne izda drukčije odobrenje

46. predani plan leta (filed *flight plan;* FPL): plan leta koji je pilot ili njegov ovlašteni predstavnik ispunio i predao jedinici ATS bez naknadnih izmjena

47. predviđeno trajanje leta (estimated *elapsed time;* EET): predviđeno vrijeme potrebno za let između dvije značajne točke

48. predviđeno vrijeme dolaska (estimated *time of arrival;* ETA): za IFR letove to je predviđeno vrijeme dolaska zrakoplova na poziciju iznad odgovarajuće točke, utvrđene pomoću navigacijskog sredstva, s koje zrakoplov namjerava započeti postupak instrumentalnog prilaženja ili, ako takvo navigacijsko sredstvo ne postoji u neposrednoj blizini aerodroma, vrijeme dolaska zrakoplova na poziciju iznad aerodroma. Za VFR letove, to je predviđeno vrijeme dolaska na poziciju iznad aerodroma

49. prepreka (obstacle): svi nepokretni (privremeno ili trajno) i pokretni objekti ili njihovi dijelovi

a) postavljeni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova

b) ispruženi iznad površine definirane sa svrhom da štiti zrakoplov u letu ili

c) postavljeni izvan definiranih površina, ali za koje je procijenjeno da predstavljaju opasnost za zrakoplovnu navigaciju

50. prijavni ured za usluge u zračnom prometu (air *traffic services reporting office;* ARO) znači jedinica osnovana radi primanja izvješća namijenjenih pružanju operativnih usluga u zračnom prometu i primanja planova leta prije uzlijetanja

51. prijelazna razina (transition *level):* prva najniža razina leta iznad prijelazne apsolutne visine koja se može koristiti

52. prometne informacije (traffic *information):* informacije koje izdaje jedinica za usluge zračnog prometa da upozori pilota na drugi poznati ili uočeni zračni promet, koji može biti u blizini pozicije ili predviđene rute leta, te da mu pomogne izbjeći sudar

53. proračunato vrijeme polijetanja *(Calculated Take off Time; CTOT):* vrijeme polijetanja zrakoplova koje je dodijeljeno od Upravitelja mreže (Network Manager-a)

54. putanja (track): projekcija putanje zrakoplova na zemljinu površinu, čiji je smjer u bilo kojoj točki obično izražen u stupnjevima u odnosu na sjever (pravi, magnetski ili na koordinatnoj mreži)

55. putna razina (cruising *level):* razina koju zrakoplov održava tijekom većeg dijela leta

56. radar: uređaj za detektiranje radiosignala koji pruža informacije o udaljenosti, azimutu i/ili visini objekta

57. radiotelefonija (radiotelephony): oblik radiokomunikacije namijenjen u prvom redu za razmjenu informacija u obliku govora

58. raketni model: letjelica izrađena od nemetalnih dijelova koja se kreće zrakom bez pomoći aerodinamičkih uzgonskih sila i pogonjena je modelarskim raketnim motorom industrijske izrade, a za sigurni povratak na zemlju koristi uređaj za sigurno prizemljenje – padobran, traku, krila ili elise što joj omogućuje ponovno korištenje

59. razina leta (flight *level;* FL): površina stalnog atmosferskog tlaka, određena u odnosu na specifičnu vrijednost tlaka od 1 013,2 hektopaskala (hPa), koja je od drugih takvih površina razdvojena određenim intervalima tlaka

60. razina (level): opći pojam koji se odnosi na vertikalnu poziciju zrakoplova u letu, a označuje visinu, apsolutnu visinu ili razinu leta

61. ruta ATS (ATS *route):* utvrđena ruta namijenjena za usmjeravanje protoka prometa prema potrebi radi obavljanja operativnih usluga u zračnom prometu

62. segment rute (route *segment):* ruta ili dio rute koji se obično prelijeće bez usputnog zaustavljanja

63. sekundarni nadzorni radar (secondary *surveillance radar;* SSR): nadzorni radarski sustav koji koristi primopredajnike (interogatore) i transpondere

64. SERA (Standardised *European Rules of the Air):* standardizirana europska pravila letenja

65. slobodni balon bez posade (unmanned *free balloon):* zrakoplov lakši od zraka, bez motornog pogona, bez posade, u slobodnom letu

66. smjer leta (heading): usmjerenje uzdužne osi zrakoplova, obično izraženo u stupnjevima u odnosu na sjever (pravi, magnetski, kompasni ili na koordinatnoj mreži)

67. specijalni VFR let (special *VFR flight):* VFR let unutar kontrolirane zone u meteorološkim uvjetima koji su ispod vizualnih meteoroloških uvjeta (VMC), odobren od kontrole zračnog prometa

68. stajanka (apron): određena površina namijenjena za smještaj zrakoplova radi ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, pošte ili tereta, opskrbe gorivom, parkiranja ili održavanja zrakoplova

69. staza za vožnju (taxiway): određena staza na kopnenom aerodromu namijenjena za vožnju zrakoplova i povezivanje jednog dijela aerodroma s drugim, uključujući:

a) staza za vožnju do stajališta za zrakoplove; dio stajanke određen kao staza za vožnju, koji osigurava pristup samo do stajališta za zrakoplove

b) staza za vožnju na stajanki: dio sustava staza za vožnju smješten na stajanki, koji osigurava direktnu stazu za vožnju preko stajanke

c) staza za vožnju s brzim izlazom: staza za vožnju povezana sa uzletno-sletnom stazom pod oštrim kutom, konstruirana tako da avionima koji su sletjeli omogući okretanje pri većim brzinama od onih koje se postižu na drugim izlaznim stazama za vožnju, čime se smanjuje vrijeme zauzetosti uzletno-sletne staze

70. sustav za izbjegavanje sudara u zraku (airborne *collision avoidance system;* ACAS): sustav zrakoplova koji na temelju signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (SSR), koji radi nezavisno od zemaljske opreme, savjetuje pilota o zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni SSR transponderima

71. tekući plan leta (current *flight plan;* CPL): plan leta, uključujući promjene, ako postoje, nastale tijekom leta zbog izdavanja naknadnih odobrenja

72. točka javljanja (reporting *point):* određena geografska lokacija u odnosu na koju se može javiti pozicija zrakoplova

73. točnost (accuracy): stupanj usklađenosti između procijenjene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti

74. uputa kontrole zračnog prometa (air *traffic control instruction):* upute koje izdaje kontrola zračnog prometa, kojom se od pilota zahtijeva poduzimanje određenih mjera

75. usluga kontrole zračnog prometa (air *traffic control service):* usluga koja se pruža u svrhu:

a) sprečavanja sudara:

i. između zrakoplova i

ii. između zrakoplova i prepreka na manevarskim površinama

b) osiguranja i održavanja redovitog protoka zračnog prometa

76. usluga letnih informacija (flight *information service):* usluga uspostavljena u svrhu pružanja savjeta i informacija potrebnih za sigurno i učinkovito obavljanje letova

77. usluga prilazne kontrole (approach *control service):* usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove u dolasku ili odlasku

78. operativna usluga u zračnom prometu (air *traffic service;* ATS): opći pojam koji ima više značenja: usluga letnih informacija, usluga uzbunjivanja, savjetodavna usluga u zračnom prometu, usluga kontrole zračnog prometa (usluga oblasne kontrole, usluga prilazne kontrole ili usluga aerodromske kontrole)

79. uvjetno zabranjeno područje (restricted *area):* dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija iznad zemlje i teritorijalnih voda države u kojemu je letenje zrakoplova ograničeno u skladu s određenim uvjetima

80. uzletno-sletna staza (runway): utvrđena pravokutna površina na kopnenom aerodromu namijenjena za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova

81. VFR (visual *flight rules):* oznaka koja se upotrebljava za označivanje pravila vizualnog letenja

82. VFR let (VFR *flight):* let koji se obavlja u skladu s pravilima vizualnog letenja

83. vidljivost pri tlu (ground *visibility):* vidljivost na aerodromu koju bilježi ovlašteni motritelj ili automatski sustav

84. vidljivost u letu (flight *visibility):* vidljivost iz pilotske kabine u smjeru kretanja zrakoplova u let

85. vidljivost (visibility): vidljivost u zrakoplovstvu, koja je veća od:

a) najveće udaljenosti na kojoj se crni objekt odgovarajućih dimenzija, smješten blizu tla, može vidjeti i prepoznati u odnosu na svijetlu pozadinu

b) najveće udaljenosti na kojoj se svjetla jakosti oko 1000 kandela mogu vidjeti i raspoznati u odnosu na neosvijetljenu pozadinu